

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 359/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Frankom, Popradská 82, Košice, proti postupu Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní sp. zn. 2C/47/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní sp. zn. 2C/47/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Stará Ľubovňa **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Stará Ľubovňa **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 359/2021 z 3. júna 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 19. apríla 2021, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať konať okresnému súdu bez zbytočných prietáhov, priznať primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynul nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ počas pobytu v tábore 10. augusta 2011 si na hojdačke zlomil kosť na ľavej ruke. Na základe vyjadrenia lekára o trvalých následkoch z dôvodu nedobre zrastenej kosti a na základe poisťnej zmluvy o združenom poistení mládeže sa sťažovateľ žalobou doručenou okresnému súdu 10. augusta 2015 domáhal plnenia z poisťnej zmluvy 1 360,95 eur s prísl. proti žalovanej [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ]. Konanie bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 4C/142/2015. Spor vznikol pre nehodu pri zaradení zdravotného postihnutia sťažovateľa v poisťnej tabuľke. Sťažovateľ navrhol znalecké dokazovanie. Okresný súd na námietku miestnej príslušnosti vec postúpil Okresnému súdu Bratislava I, no po jeho nesúhlase Krajský súd v Bratislave určil za miestne príslušný Okresný súd Stará Ľubovňa. Spis bol vrátený 13. októbra 2017.

4. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom z 5. decembra 2018 žalobu zamietol. Krajský súd v Prešove uznesením z 23. septembra 2019 rozsudok zrušil z dôvodu porušenia práva sťažovateľa na spravodlivý proces nevykonaním navrhovaného znaleckého dokazovania. Okresný súd 17. decembra 2019 nariadil znalecké dokazovanie. Znalecký posudok bol súdu doručený 30. marca 2020 a doplnený 1. júna 2020. Sťažovateľ s odkazom na znalecký posudok 20. mája 2020 zobral čiastočne žalobu späť a zotrval na žalobe o 446,13 eur.

5. Žalovaná poisťovňa 24. novembra 2020 oznámila, že pristúpila k „dolikvidácii“ poisťnej udalosti a sťažovateľovi poukázala 446,13 eur. Na to sťažovateľ 7. decembra 2020 zobral žalobu späť a uplatnil náhradu trov konania. Okresný súd uznesením z 19. marca 2021 konanie zastavil a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 34,44 %. Štátu priznal náhradu trov konania voči sťažovateľovi v rozsahu 67,22 % a voči žalovanému 32,78 %. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie z 26. marca 2021, o ktorom v čase podania ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté.

II.

6. Sťažovateľ je toho názoru, že konanie trvá neprimeraných päť a pol roka. Uviedol, že viac ako po troch rokoch bolo vo veci nariadené prvé pojednávanie (14. novembra 2018) a druhé pojednávanie (25. marca 2021) bolo z dôvodu pandémie zrušené. Okresnému súdu vytkol neefektívny a nesústreďený postup. Konanie podľa sťažovateľa spadá do bežnej občianskoprávnej agendy a tiež uviedol, že k dĺžke konania neprispel.

III.

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že v konaní postupoval plynulo a nesústreďený postup Okresného súdu Bratislava I by mu nemal byť na ťarchu. Ďalej uviedol, že sťažovateľ v rámci kvalifikovaného právneho zastúpenia nepredložil odborné lekárske vyjadrenie, ktoré mohlo nielen vec urýchliť, ale aj perspektívne mimosúdne urovnať. V rozhodnom období sudkyňa, ktorej vec bola pridelená, vykonávala prednostné úkony a žiadal zohľadniť jej celkovú pracovnú zaťaženosť. V závere konštatoval, že sťažovateľ sa nepokúsil prípadne priesťahy odstrániť sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu, a vytkol mu nepromptnú komunikáciu so súdom na rozdiel od žalovanej poisťovne. Za problematické tiež označil uplatnenie práva z tvrdených priesťahov až po zastavení konania. Na doplnenie vývoja veci uviedol, že krajský súd uznesením z 19. mája 2021 zrušil uznesenie vo výroku o trovách s odôvodnením, že rozhodnutie záviselo

od znaleckého dokazovania, a preto bolo nedôvodné označiť výsledok konania ako neúspech sťažovateľa. Okresný súd uznesením z 15. júna 2021 priznal sťažovateľovi nárok na 100 %-nú náhradu trov konania a štátu nárok na náhradu trov výlučne proti žalovanej poisťovni, ktoré uznesenie má byť základom pre rozhodovanie už len o výške trov konania.

8. Sťažovateľ vo svojom ďalšom podaní uviedol, že súd sa zbavuje zodpovednosti za prieťahy a pripisuje ich strane sporu, právnenému zástupcovi a vyššiemu súdnemu úradníkovi. Nadmerné zaťaženie súdu ako obranu súdu označil s podporou judikatúry ako nedôvodné.

IV.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma popri význame veci pre účastníkov konania aj s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02).

10. Predmetom konania bol nárok sťažovateľa na plnenie z poisťnej zmluvy sumy 1 360,95 eur. Na prvý pohľad ide o bežnú agendu súdov. Posúdenie právnej zložitosti veci nie je dané samo osebe predmetom konania ani frekvenciou toho-ktorého typu konaní, ale vždy skutkovými a právnymi okolnosťami konkrétnej prejednávanej veci. Miernou komplikáciou pre súd mohlo byť znalecké dokazovanie, na ktoré sa aj v judikatúre ústavného súdu prihliada (IV. ÚS 28/05), aj keď aj pri odborných znaleckých vstupoch má relevanciu efektívnosť prístupu súdu, najmä pokiaľ ide o voľbu časovo náročnejšieho písomného znaleckého posudku v pomere k závažnosti predmetu konania.

11. Vo vzťahu ku kritériu prístupu samotného sťažovateľa k napadnutému konaniu ústavný súd nezistil na jeho strane zásadný nedostatok. Neprehliadnuteľnou je však obrana okresného súdu, že na rozdiel od žalovanej poisťovne sťažovateľ takmer pravidelne preberal zásielky s výraznejším časovým odstupom a následne aj oproti žalovanej neskôr reagoval na súdne výzvy (10 aj viac dní). Zo strany sťažovateľa síce nemuselo nevyhnutne ísť o porušenie procesných pravidiel, no pri početnejšej korešpondencií už sumárne nejde len o dni a sťažostná argumentácia o emocionálnom vyčerpaní nevyznieva úprimne.

12. Ústavný súd následne hodnotil aj postup okresného súdu, ktorému nie je dôvodné vyčítať nečinnosť. Početným procesným úkonom súdu však treba rozhodne vytknúť ich neefektívnosť, ale aj nesústreďenosť súdu. V tomto smere dominuje nedôvodné postúpenie veci inému súdu, ktoré nepochybne participuje na nariadení pojednávania až po troch rokoch od začatia konania. Okresný súd síce dôvodne poukazuje na neprímerane dlhé vybavovanie veci na strane Okresného súdu Bratislava I, no ústavná sťažnosť sa netýka sporu súdov, ale sťažovateľa. Takto vzniknutý stav vyvolaný prvotne okresným súdom dopadá v neprospech okresného súdu, a to rovnako ako ďalšie prípady, keď vec musela byť predložená inštančne nadriadenému súdu s konštatovaním procesného pochybenia zo strany okresného súdu. V prvom prípade okresný súd nevykonal navrhnutý dôkaz, v dôsledku ktorého konania došlo k zrušeniu rozsudku, a v druhom prípade

okresný súd procesne pochybil i pri rozhodovaní o trovách konania, ak pri sumarizovaní procesného úspechu nezohľadnil význam znaleckého dokazovania. V judikatúre ústavného súdu sa obdobným procesným nedostatkom priznáva prvok nesústredenosti, ktorý má na účely posúdenia referenčných noriem význam ako nečinnosť samotná (III. ÚS 379/2017, I. ÚS 227/2018).

13. Ústavný súd konštatuje, že zbytočné prietahy v konaní boli zapríčinené aj neefektívnou činnosťou okresného súdu, teda konaním, ktoré nevedie k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

14. Znalecké dokazovanie malo v preskúmvanej veci význam z dôvodu objasnenia sporných skutočností (trvalé následky a ich adekvátne zaradenie v poisťnej tabuľke). Nevykonanie znaleckého dokazovania hneď v úvode procesu determinovalo ďalší vývoj veci. Najmä pri drobných sporoch je efektívnejšie predložiť podklady súdnemu znalcovi na podanie znaleckého posudku na pojednávaní, na ktorom je aj možnosť položiť doplňujúce otázky. Od účastníkov konania sa očakáva taká príprava na pojednávanie, že dokážu prípadne aj v spojení s konzultáciou po prípadnom prerušení pojednávania podať adekvátne vyjadrenie. Prioritou je rozhodnutie na jednom pojednávaní. V predmetnej veci od nariadenia znaleckého dokazovania (19. november 2019) do doručenia doplňujúceho vyjadrenia znalca (20. november 2020) uplynula doba jedného roka. Ako už ústavný súd uviedol, okresnému súdu ťažko možno vytknúť nekonanie, no rovnaký problém z ústavnoprávneho hľadiska spôsobuje neefektívne konania. Pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že všeobecné súdy v rozsahu svojej právomoci nesú zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02).

15. K námietke okresného súdu týkajúcej sa personálneho zaťaženia súdu ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

16. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že sťažovateľ sa nepokúsil odstrániť prietahy v konaní sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu. K uvedenému ústavný súd uvádza, že sťažnosť nepredstavuje účinný prostriedok nápravy a nemožno očakávať od jeho využitia efektívny účinok spôsobilý poskytnúť garantovaným právam náležitú ochranu [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 12. júna 2012 vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07]. Napriek tejto judikatúre ústavný súd považuje sťažnosť podanú predsedovi súdu za dobrý krok, ktorý v praxi reálne pomáha. Iná vec je však predmetné konanie, v ktorom nešlo o nečinnosť, keď by predseda súdu mohol zasiahnuť, ale o neefektívny prístup, do ktorého je predsedovi súdu vstupovať už pomerne problematické (princíp nezávislosti súdu).

V.

17. Stav konania v posudzovanej veci trvá viac ako päť rokov, z toho konal okresný súd neefektívne a nesústredené takmer dva roky. Ústavný súd preto deklaroval porušenie uplatnených

práv. Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že uznesením z 15. júna 2021 priznal sťažovateľovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a štátu nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd nevyčíslil trovy konania, a tým prípad ešte nie je právoplatne uzavretý (rozsudok ESLP z 28. júna 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11). Uvedené štádium konania však už neopodstatňovalo uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

18. Sťažovateľ sa domáhal aj primeraného finančného zadosťučinenia 5 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil dĺžku konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľa, správanie sťažovateľa a postup súdu. Z rozhodovacej činnosti ESLP vyplýva, že spravodlivé finančné zadosťučinenie priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010). Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie za jeden rok prietahov v konaní nezvykne presahovať 500 eur (III. ÚS 187/2018). S ohľadom na tieto skutočnosti bolo sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadosťučinenie 500 eur, v rámci ktorého ústavný súd zohľadnil aj mieru právnej neistoty, ktorá v čase rozhodovania už len o trovách konania je oproti konaniu vo veci samej nespochybniteľne menšia. Ústavný súd tiež prihliadol na to, že deklarácia porušenia základných práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

19. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2021

Robert Šorl
predseda senátu